

Svůdnost sociálního experimentu /
Nový člověk 20. století

Lukáš Fasora, Jiří Hanuš, Denisa Nečasová
a kolektiv

Svůdnost sociálního experimentu /

Nový člověk 20. století

Lukáš Fasora, Jiří Hanuš, Denisa Nečasová
a kolektiv

MASARYKOVA
UNIVERZITA

Publikace byla vydána jako součást řešení projektu Grantové agentury ČR reg. č. 14-36521G Centrum pro transdisciplinární výzkum kulturních fenoménů ve středoevropských dějinách: obraz, komunikace, jednání; realizovaného Masarykovou univerzitou v Brně a Univerzitou Palackého v Olomouci.

Recenzovali:

Prof. PhDr. Jiří Štaif, CSc.

Doc. PhDr. Ota Konrád, Ph.D.

© Lukáš Fasora, Jiří Hanuš, Denisa Nečasová a kolektiv, 2018

© Masarykova univerzita, 2018

Cover and typo © Jan Kubeš, 2018

Veškerá práva vyhrazena

ISBN 978-80-7422-606-9

Obsah

Nový člověk 20. století ve víru sociálních experimentů	7
/ DENISA NEČASOVÁ	
Utopie, ideály, ideologie	
Sovětská verze nového člověka v proměnách doby	21
/ MICHAELA PEŠKOVÁ	
Od úplného člověka k člověku novému / Antropologické myšlení v Maďarsku po druhé světové válce	34
/ TAMÁS SCHEIBNER	
Křesťanský personalismus jako odpověď na marxistické a komunistické chápání člověka	50
/ JIŘÍ HANUŠ	
Hledání nového člověka v Itálii	59
/ KATEŘINA HLOUŠKOVÁ – VÍT HLOUŠEK	
Hledání nového člověka ve Francii (1918–1939)	75
/ JOAN TUMBLETY	
Noví Němci / Šlechtění nacionálněsocialistického člověka pro budoucnost	93
/ JIŘÍ NĚMEC	
Nový člověk v českých meziválečných utopiích	109
/ JAKUB MACHEK	
Idea nového člověka v kulturní politice východního Německa a její reflexe v literatuře	122
/ KATRIN LÖFFLER	
Koncepce nové ženy v Polsku v období poválečné obnovy a stalinismu / Mezi národní tradicí a socialistickou modernizací	136
/ KATARZYNA STAŃCZAK-WIŚLICZ	
Socialistická modernizace a identita Bulharek muslimského vyznání v Bulharsku od poloviny 20. století	149
/ ELENA PETKOVA-ANTONOVA	

Reprezentace, konkretizace, praxe

Dílna velké doby / Zrození nového člověka za první světové války	161
/ MACIEJ GÓRNY	
Zrození ze zákopů / Nový člověk a (re)konstrukce maskulinity vojáků v době první světové války	175
/ JIŘÍ HUTEČKA	
Krajina revolučních tradic (1920–1989) – kolébka nového člověka / Příklad Brněnska, Kladenska a Rosicka-Oslavanska	186
/ LUKÁŠ FASORA	
Ideologie v praxi – ústřední dělnické školy (1949–1952)	208
/ JAROSLAV CUHRA	
Nový srbský člověk / Koncept řízeného integrálního vzdělávání v „národním duchu“ – myšlenka a praxe	221
/ ALEKSANDAR STOJANOVIĆ	
Katolický stát polského národa, nový člověk a obnovení národního společenství	238
/ GRZEGORZ KRZYWIEC	
„Racionální náprava člověka“ / Nicola Pende a Biotypologický ortogenetický ústav (1926–1943)	258
/ FRANCESCO CASSATA	
Nový člověk, sexuální výchova a střeoevropský stalinismus	278
/ ZDENĚK NEBŘENSKÝ	
<i>Bibliografie</i>	294
<i>Jmenný rejstřík</i>	321
<i>Summary</i>	325

Nový srbský člověk /

Koncept řízeného integrálního vzdělávání v „národním duchu“ – myšlenka a praxe

Aleksandar Stojanović

Díky studiu evropských dějin 20. století je již dlouhou dobu v centru pozornosti – a také už byl částečně popsán – vztah různých totalitních a autoritářských režimů k otázce výchovy a vzdělávání nových generací. Zvláštní postoj k mládeži a její výchově zaujímaly zejména takové autoritářské režimy, jež do svého politického programu začleňovaly revoluční prvek, tedy ty, které se snažily radikálně přebudovat stát i společnost. Nacistický režim v Německu (1933–1945) zašel v tomto procesu nejspíše nejdále: nejprve byl vytvořen a detailně teoreticky rozpracován „ideální typ“ Němce a Němky a ten byl následně pomocí propagandy, legislativy, osvětové politiky a praxe vnucen obyvatelstvu.⁶¹⁹ Bolševický režim v Sovětském svazu vytvářel svou verzi nového člověka, takového, který dokončí započatou revoluci a zrealizuje Marxovy, Engelsovy a Leninovy vize.⁶²⁰ Sovětský vzor následovaly po druhé světové válce mnohé socialistické země,⁶²¹ přičemž významnou úlohu v budovatelských programech těchto zemí hrála organizace Pionýr.⁶²² V Srbsku se ve 20. století rozvíjely dva protichůdné modely nového člověka: nový srbský člověk, spjatý s dobou za okupace během druhé světové války, a nový socialistický člověk, spojený s obdobím po roce 1945.⁶²³ Těmto

619 K výchově, školství a mládeži v nacistickém Německu viz Grunberger, Richard: *The 12-Year Reich. A Social History of Nazi Germany 1933–1945*. New York 1971, s. 267–303; Pine, Lisa: *Education in Nazi Germany*. Oxford – New York 2010; táž: *Hitler's "National Community". Society and Culture in Nazi Germany*. London – New York 2007; Koch, Hannsjoachim W.: *The Hitler Youth. Origins and Development 1922–1945*. New York 2000.

620 Геллер, Михаил: *Машина и винтики. История формирования советского человека*. Москва 1994; Kelly, Catriona: *Shaping the "Future Race". Regulating the Daily Life of Children in Early Soviet Russia*. In: Kiaer, C. – Naiman, E. (eds.): *Everyday Life in Early Soviet Russia. Taking the Revolution Inside*. Bloomington – Indianapolis 2006, s. 256–281. Od tohoto způsobu výchovy mladých se neupustilo až do rozpadu Sovětského svazu. Viz Hansen, Ekaterina: *Once Upon Time in Soviet Union. Memoirs of a Soviet Child*. *Vestnik. The Journal of Russian and Asian Studies* 7, 2011, Issue 9, s. 16–38.

621 Příklady Sovětského svazu, Číny a Kubu analyzuje Cheng, Y.: *Creating the "New Man"*.

622 Duda, Igor: *Danas kada postajem pionir. Djetinjstvo i ideologija jugoslavenskoga socijalizma*. Zagreb – Pula 2015.

623 K socialistickému novému člověku v Jugoslávii viz Matošević, Andrea: *Socijalizam s udarničkim licem. Etnografija radnog pregalaštva*. Zagreb – Pula 2015; Петровић Тодосијевић, Сања: